

Briselē, 12.6.2019.
COM(2019) 278 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI,
PADOMEI UN EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI**

**Ceturtais progressa ziņojums par ienākumus nenesošu aizdevumu samazināšanu un
turpmāku riska samazināšanu banku savienībā**

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI UN EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI

Ceturtais progressa ziņojums par ienākumus nenesošu aizdevumu samazināšanu un turpmāku riska samazināšanu banku savienībā

IEVADS

Pilnvērtīga banku savienība ir būtiska, lai nodrošinātu, ka ekonomiskā un monetārā savienība kļūst noturīgāka pret nelabvēlīgiem ekonomikas satricinājumiem nākotnē, ļaujot veikt lielāku riska dalīšanu pāri robežām. Kā izklāstīts paziņojumā “Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšana: pārskats par paveikto četrus gadus pēc piecu priekšsēdētāju ziņojuma”, pabeidzot banku savienības izveidi, tiktu ievērojami palielināta uzticība banku nozarei un plašākā mērogā — ekonomiskajai un monetārajai savienībai.

Lai nodrošinātu šādu progresu, Savienība un tās dalībvalstis ir pielikušas ievērojamas pūles, lai samazinātu riskus. Kā izklāstīts šajā progressa ziņojumā, tas ir devis rezultātus. Šis progressa ziņojums parāda, kā pēdējos gados ir veikti mērķtiecīgi pasākumi, lai risinātu problēmas saistībā ar ienākumus nenesošiem aizdevumiem (INA), kas ir viena no svarīgākajām jomām, lai mazinātu risku Eiropas banku nozarē. Dažādu iemeslu, tostarp finanšu krīzes un pēc tās piedzīvotās ekonomikas lejupslīdes dēļ, kā arī nepiesardzīgas aizdevumu prakses un neatbilstīga kredīspējas novērtējuma dēļ, daudzi aizņēmēji (gan privātpersonas, gan uzņēmumi), jo īpaši dalībvalstīs, kurās bija vērojama ilgstoša vai dziļa lejupslīde, nespēja atmaksāt aizdevumus un pat bankrotēja. Tā rezultātā daudzas bankas saskārās ar INA uzkrāšanos savās bilancēs.

Pēdējos gados pieliktie pūliņi un no tiem izrietošie rezultāti (kas paredzami arī turpmāk) sakņojas visaptverošajā pasākumu kopumā, kas izklāstīts *ECOFIN* padomes “Rīcības plānā INA risināšanai Eiropā”¹. Šis rīcības plāns ir gandrīz pilnībā īstenots. Atbildot uz šo rīcības plānu un neaprobežojoties ar Padomes 2016. gada ceļvedi, Komisija 2018. gada martā nāca klajā ar īpašu un visaptverošu pasākumu kopumu, lai vēl vairāk samazinātu INA. Padome arī piekrita regulāri izskatīt INA jautājumu un izvērtēt gūto progresu, pamatojoties uz Komisijas veikto novērtējumu. Šajā kontekstā šis paziņojums ir Komisijas ceturtais progressa ziņojums. Tādēļ tas ir ieguldījums Eiropadomes jūnija sanāksmē, kurā apspriedīs ES stratēģisko programmu 2019.–2024. gadam, tostarp ekonomisko un monetāro savienību.

Ir panākts būtisks progress, lai samazinātu pašreizējo INA apjomu un palīdzētu novērst to atkārtotu uzkrāšanos nākotnē. Neraugoties uz to, ka dažās dalībvalstīs INA līmenis joprojām ir augsts, būtu jāuzsver, ka tiek panākts progress to novēršanā. Ir ļoti svarīgi, lai visas attiecīgās ieinteresētās personas atbalstītu šos centienus un laika gaitā pilnībā atrisinātu šo jautājumu.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2017/07/11/conclusions-non-performing-loans/>.

1. PLAŠĀKS KONTEKSTS: RISKĀ SAMAZINĀŠANA SAVIENĪBĀ

Pēdējās desmitgades laikā Savienība un tās dalībvalstis ir daudz darījušas, lai mazinātu risku banku nozarē.² Ar plašu pasākumu klāstu, kas tika ieviests kopš finanšu krīzes: 1) ir ievērojami un praktiski nostiprināta banku maksāspēja, aizņemto līdzekļu īpatsvars un likviditātes pozīcijas; 2) ir būtiski uzlabota pārvaldība banku nozarē un tās uzraudzība; un 3) ir būtiski uzlabota banku noregulējamība. Eurozonas banku, kas ir vienotā uzraudzības mehānisma tiešā uzraudzībā, vidējie pirmā līmeņa kapitāla rādītāji³ ir saglabājušies stabili, palielinoties līdz 15,54 % 2018. gada 4. ceturksnī salīdzinājumā ar 15,63 % 2017. gada 4. ceturksnī⁴. Šīs spēcīgākās kapitāla pozīcijas atspoguļo arī augstākus sviras rādītājus. Vidējais sviras rādītājs⁵ joprojām krietni pārsniedz noteikto prasību, proti, 3 %, 2018. gada 4. ceturksnī tas bija 5,28 % salīdzinājumā ar 5,41 % 2017. gada 4. ceturksnī. Eurozonas bankas arī saglabāja savu noturību pret likviditātes satricinājumiem, likviditātes seguma rādītājam 2018. gada 4. ceturksnī saglabājoties augstā 145,61 % līmenī salīdzinājumā ar 143,56 % 2017. gada 4. ceturksnī. Tas viss apliecina izlēmīgo rīcību, kas veikta, lai mazinātu risku eurozonā.

Kā norādīts tās 2017. gada paziņojumā par banku savienību⁶ un apstiprināts tās otrajā un trešajā progresa ziņojumā par INA mazināšanu⁷, Komisija ir ierosinājusi turpmākus būtiskus un papildinošus pasākumus, lai samazinātu risku un uzlabotu Eiropas banku nozares noturību. Konkrētāk, papildus konkrētajiem pasākumiem attiecībā uz INA, kas sīkāk aprakstīti turpmāk, pēdējo mēnešu laikā ir ieviesti daži būtiski secīgi pasākumi, kas ir daļa no Komisijas centieniem:

- Pirmkārt, Eiropas Parlaments un Padome vienojās par banku nozares tiesību aktu kopumu, efektīvi ieviešot stingrāku regulējumu banku regulēšanai un uzraudzībai.⁸ Tas ir svarīgs pagrieziena punkts starptautisko standartu īstenošanā un pēckrīzes regulējuma programmas pabeigšanā. Tas palielina ES banku noturību un uzlabo to aizdošanas spējas, lai atbalstītu ES reālo ekonomiku; kā arī
- Otrkārt, likumdevēji vienojās par direktīvu attiecībā uz preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātnespējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem, pamatojoties uz sistēmām, kas jau darbojas dalībvalstīs.⁹ Tā mudinās dzīvotspējīgus uzņēmumus pārstrukturēt

² Sk. arī: "Uzraudzības ziņojums par riska samazināšanas rādītājiem": https://www.consilium.europa.eu/media/37029/joint-risk-reduction-monitoring-report-to-eg_november-2018.pdf.

³ Pirmā līmeņa kapitāla rādītājs ir bankas pirmā līmeņa pamatkapitāla, t. i., tās pašu kapitāla un rezerves kapitāla, rādītājs pret tās kopējiem riska svērtajiem aktīviem.

⁴ Dati šajā iedaļā iegūti no ECB uzraudzības banku statistikas.

⁵ t. i., maksimāls sviras rādītājs (sadalojot pirmā līmeņa kapitālu ar bankas kopējiem aktīviem), ko aprēķina saskaņā ar stingrākiem kritērijiem un iesniedz pirms 2019. gada, kad beidzas pārejas posms. Pārejas īstenošanas posma mazināšo ietekmi neņem vērā.

⁶ COM(2017) 592, 2017. gada 11. oktobris.

⁷ COM(2018) 133, 2018. gada 14. marts.

⁸ 2016. gada novembrī Komisija ierosināja būtisku tiesību aktu kopumu, ar ko pārskata Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvu (BRRD), Vienotā noregulējuma mehānisma regulu, IV Kapitāla prasību direktīvu (CRD IV) un Kapitāla prasību regulu (CRR), ar mērķi vēl vairāk samazināt atlikušos riskus banku nozarē. Skatīt http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3731_lv.htm.

⁹ COM/2016/0723 - 2016/0359 (COD).

agrīnā posmā, lai varētu labāk saglabāt vērtību un saglabāt vairāk darba vietu. Tā arī sniegs godīgiem uzņēmējiem otro iespēju sākt jaunu uzņēmumu, nevis tikt sodītiem par neveiksmi pirmajā uzņēmējdarbības mēģinājumā. Tas nozīmē, ka ir sperts būtisks solis, jo efektīvi pārstrukturēšanas un maksātspējas noteikumi ir būtiski, lai novērstu un mazinātu INA.

Komisija atzinīgi vērtē abu minēto priekšlikumu pieņemšanu un aicina tos laikus īstenot.

2. JAUNĀKĀS TENDENCES SAISTĪBĀ AR IENĀKUMUS NENESOŠIEM AIZDEVUMIEM

INA rādītāji 2018. gada trešajā ceturksnī turpināja samazināties. Jaunākie dati liecina, ka bruto INA rādītājs visām ES bankām vēl vairāk samazinājās līdz 3,3 % (2018. gada 3. ceturksnis); tas ir par 1,1 procentpunktiem mazāk salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu (sk. 1. attēlu). Tas turpināja un apstiprināja vispārēju lejupēju tendenci kopš 2014. gada 4. ceturkšņa. Tādējādi ES vidējais INA īpatsvars tuvojas pirmskrīzes līmenim (sk. 2. attēlu). Arī rezervju veidošanas rādītājs¹⁰ ir vēl vairāk uzlabojies un sasniedzis 59,4 % (2018. gada 3. ceturksnis).

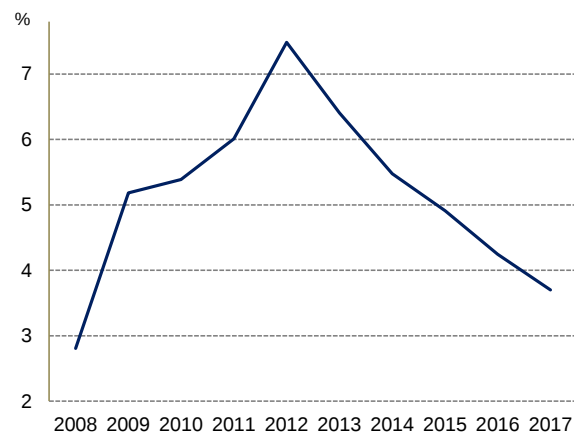
1. un 2. attēls. Ienākumus nenesošu aizdevumu īpatsvars Savienībā

ES kopējie bruto ienākumus nenesošie aizdevumi un avansi, % no kopējiem bruto aizdevumiem un avansiem, ceturkšņa beigu vērtības

Avots: Eiropas Centrālā banka

ES kopējie ienākumus nenesošie aizdevumi, % no kopējiem bruto aizdevumiem, gada beigu vērtības

Avots: Pasaules Banka - Pasaules attīstības rādītāji

Jaunākie ceturkšņa dati liecina, ka INA īpatsvars turpināja samazināties gandrīz visās dalībvalstīs. Taču situācija joprojām ievērojami atšķiras starp dalībvalstīm (sk. 2. tabulu). 2018. gada 3. ceturkšņa beigās 14 dalībvalstīs bija samērā zems INA īpatsvars, kas nesasniedza 3 %, taču dažās valstīs tas joprojām bija ievērojami augstāks — 3 dalībvalstīs to īpatsvars pārsniedza 10 %¹¹. Pat dalībvalstīs ar salīdzinoši augstu INA īpatsvaru vairumā gadījumu ir daudzsolīgs un pastāvīgs progress, kas saistīts ar vairāku politikas darbību apvienojumu un ekonomikas izaugsmi.

¹⁰ Šis rādītājs norāda uz līdzekļu apmēru, ko banka ir atlikusi, lai segtu aizdevumu zaudējumus. Avots: Eiropas Centrālā banka. Tā kā rezervju veidošanas dati par aizdevumiem nebija pieejami, ES rezervju veidošanas rādītājs tika aprēķināts, ņemot vērā vērtības samazinājumus un INA visiem parāda instrumentiem (aizdevumi un parāda vērtspapīri).

¹¹ Savukārt ir sagaidāms, ka Portugālē INA īpatsvars 2018. gada 4. ceturkšņa beigās būs samazinājies zem 10 %. Ņemot to vērā, ECB pašlaik vēl veic šo ceturkšņa beigu datu validācijas procesu visām dalībvalstīm.

2. tabula. Ienākumus nenesoši aizdevumi un uzkrājumi katrā dalībvalstī¹²

	Bruto INA un avansi (% no kopējiem bruto aizdevumiem un avansiem)		Privātā sektora INA* (% no privātā sektora aizdevumiem)		Kopā uzkrājumi zaudējumiem (aizdevumi)** (% no kopējiem šaubīgajiem un ienākumus nenesošajiem aizdevumiem)	
	2018Q3	2017Q3	2018Q3	2017Q3	2018Q3	2017Q3
Beļģija	2.2	2.7	3.0	3.9	54.6	50.1
Bulgārija	8.6	11.5	13.6	18.6	64.3	56.6
Čehijas Republika	2.1	2.6	4.0	5.0	65.2	54.2
Dānija	2.3	2.7	2.8	3.0	36.7	39.6
Vācija	1.6	2.1	2.6	4.0	85.5	42.6
Igaunija	1.7	2.0	2.2	2.7	41.0	42.9
Īrija	7.8	11.2	10.9	15.4	37.2	37.2
Grieķija	43.5	46.7	47.3	50.4	51.0	49.1
Spānija	4.0	4.7	5.1	-	63.0	-
Francija	2.8	3.2	3.9	4.5	65.3	60.3
Horvātija	7.9	10.8	12.3	15.8	74.2	69.0
Itālija	9.5	12.1	12.4	15.7	59.3	53.6
Kipra	21.8	32.1	37.4	51.3	52.3	47.3
Latvija	6.0	6.0	8.1	9.0	39.2	44.1
Lietuva	2.9	3.7	3.7	4.9	35.7	34.4
Luksemburga	0.9	0.7	2.1	1.7	43.6	52.4
Ungārija	6.1	9.6	8.1	14.1	78.1	67.1
Malta	2.9	3.4	-	5.7	51.8	44.7
Nīderlande	1.9	2.2	2.6	2.9	35.1	37.2
Austrija	2.8	3.8	3.8	5.3	66.8	63.8
Polija	6.5	6.6	7.1	7.2	68.0	57.9
Portugāle	11.3	14.6	12.6	15.6	58.8	50.2
Rumānija	5.7	8.1	7.4	10.3	77.4	70.1
Slovēnija	6.9	10.8	9.1	13.9	70.1	70.9
Slovākija	3.6	4.1	3.9	4.6	86.0	70.4
Somija	1.1	1.2	1.9	2.1	33.5	31.8
Zviedrija	1.2	1.2	1.5	1.4	35.6	34.5
Apvienotā Karaliste	1.2	1.6	2.1	-	50.1	41.2
Eiropas Savienība	3.3	4.4	-	-	59.4	50.7

Avots: Eiropas Centrālā banka, Konsolidēti banku dati. Komisijas dienestu aprēķini (Finanšu stabilitātes, finanšu pakalpojumu un kapitāla tirgu savienības ĢD).

¹² Piezīmes Skaitļi atbilst iekšzemes kredītiestādēm un ārvalstu kontrolētiem meitasuzņēmumiem un filiālēm.

* Nozarei specifiski dati par ES, Maltu (t. i., 2018. gada 3. cet.) un Spāniju (t. i., 2017. gada 3. cet.) nav pieejami. Nozarei specifiski dati (t. i., kopējie riska darījumi ar māsasaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām) par Bulgāriju, Vāciju un Ungāriju ir pieejami tikai kā tīrā aktīvu vērtība.

** Dati par uzkrājumiem aizdevumiem nav pieejami par Bulgāriju, Vāciju, Spāniju (izņemot 2018. gada 3. cet.), Ungāriju un ES. Šajos gadījumos skaitļi ir balstīti uz visu parāda instrumentu (t. i., aizdevumu un parāda vērtspapīru) vērtības samazinājumu.

Banku un politikas veidotāju apņēmīgā rīcība, jo īpaši dalībvalstīs ar salīdzinoši augstu INA līmeni, ir veicinājusi šo INA un INA īpatsvaru samazināšanos. Turklāt Komisija turpināja konstruktīvi strādāt ar dalībvalstīm, lai, ņemot vērā ES valsts atbalsta un banku darbības noteikumus, bankām paredzētos konkrētos gadījumos rastu risinājumus ar skaidru mērķi ierobežot izmaksas nodokļu maksātājiem, vienlaikus nodrošinot, ka noguldītāji vienmēr tiek pilnībā aizsargāti. Tas ir ļāvis veikt darījumus, kas no banku bilances pēdējo trīs gadu laikā ir svītrojuši aptuveni 112 miljardus EUR no bruto INA apjoma (tostarp aptuveni 82 miljardus EUR Itālijā; aptuveni 24 miljardus EUR Portugālē; aptuveni 6 miljardus EUR Kiprā).

Tomēr Savienībai un tās dalībvalstīm nebūtu jāmazina to pūliņi. Mums būtu jāapzinās ekonomikas vides lejupslīdes potenciālā ietekme. Ienākumus nenesošo aizdevumu problēmas risināšanai pēdējo gadu laikā palīgā nākusi spēcīga ekonomikas un tirgus konjunktūra. Saglabājot mūsu kopīgos centienus, ienākumus nenesošo aizdevumu jautājums tiks risināts visizšķirīgākā veidā, tādējādi palielinot mūsu noturību pret iespējamām negatīviem satricinājumiem nākotnē.

Atšķirības attiecībā uz INA īpatsvaru dalībvalstīs atspoguļo pastāvīgo asimetrisko ietekmi, ko radījusi finanšu krīze. Neraugoties uz vispārējo iepriecinošo progresu, INA joprojām rada risku (lai gan tas samazinās) visvairāk skarto banku dzīvotspējai un ekonomikas izaugsmei, un finanšu stabilitātei dažās dalībvalstīs. Vēl vairāk samazinot INA, varētu panākt lielāku konvergenci starp dalībvalstīm. Kopējais INA apmērs visā Savienībā joprojām ir 786 miljardi EUR.¹³ Būtu jāpievērš pastāvīga uzmanība parādu pārstrukturēšanai, maksātnespējas un parādu atgūšanas procesiem, kas daudzos gadījumos varētu gūt ievērojamu labumu no turpmākām reformām. Efektīvas un paredzamas izpildes un maksātnespējas sistēmas ir būtiskas, lai palīdzētu bankām novērst INA apjomu un palīdzētu izvairīties no to izveidošanās nākotnē. Risinot šo svarīgo jautājumu efektīvā veidā, tiktu sniegts spēcīgs impulss, lai atbalstītu turpmāku INA samazināšanu. Tiesību aktu saskaņošana šajā jomā ir sarežģīta, ņemot vērā ciešo saikni ar dažādām tiesību jomām, kas ir valsts kompetencē, un ar sabiedriskās politikas izvēli, kas sniedzas tālāk par INA jautājumu.

Ienākumus nenesošu aizdevumu sekundāro tirgu ilgtspējīga izaugsme ir vienlīdz svarīgs faktors. Dalībvalstu un ES iestāžu kolektīvajos centienos nevajadzētu aizmirst joprojām neizmantoto potenciālu, kas ir labi funkcionējošs sekundārais tirgus, ne tikai attiecībā uz pašreizējo INA krājumu novēršanu, bet arī nodrošinot noieta tirgu nākotnes plūsmām, tādējādi būtiski novēršot INA atkārtotu uzkrāšanos banku bilancēs. Attiecīgie politikas pasākumi (sk. arī turpmāk) būtu pastāvīgi jāvērs uz sekundārā tirgus turpmāku attīstīšanu, lai stimulētu un saglabātu pašreizējo tempu vairākās dalībvalstīs.

3. PROGRESS PADOMES RĪCĪBAS PLĀNA ĪSTENOŠANĀ

Padome savā Rīcības plānā piekrita regulāri izskatīt INA jautājumu, lai apzinātu to izmaiņas Savienībā un izvērtētu Rīcības plāna īstenošanā gūto progresu, pamatojoties uz Komisijas veikto novērtējumu. 3. tabulā apliecināts, ka ir veikti nozīmīgi soļi ceļā uz Rīcības plāna pilnīgu īstenošanu.

¹³ Avots: Eiropas Centrālā banka

3. tabula. Rīcības plāna īstenošanā gūtais progress

Nr.	Rīcības plāna iniciatīva	Nr.	Rīcības plāna iniciatīva
1	Izkaidrot ES tiesību aktos noteiktās esošās uzraudzības pilnvaras attiecībā uz rezervju veidošanu INA	8	Uzlabot aizdevumu pamatinformāciju, ko pieprasa no bankām
2	Risināt jautājumu par iespējamu rezervju nepietiekamību, izmantojot automātisku un konkrētā laikā veicamu rezervju veidošanu	9	Stiprināt datu infrastruktūru INA, tostarp iespējamās darījumu platformas
3	Attiecināt vienotā uzraudzības mehānisma INA pamatnostādnes arī uz mazām bankām	10	Izstrādāt konceptuālo plānu aktīvu pārvaldības sabiedrībām
4	Pieņemt ES mēroga pārvaldības pamatnostādnes attiecībā uz nerezultatīviem riska darījumiem	11	Attīstīt sekundāros tirgus INA
5	Izstrādāt jaunas pamatnostādnes par banku aizdevumu piešķiršanu, uzraudzību un iekšējo pārvaldību	12	Salīdzināt valsts parādu piedziņas un maksātnespējas sistēmas
6	Izstrādāt makroprudenciālas pieejas, lai novērstu turpmāku INA veidošanos	13	Izvērst uzsvaru uz maksātnespējas jautājumiem Eiropas pusgadā
7	Pastiprināt informācijas atklāšanas prasības par aktīvu kvalitāti un INA visām bankām	14	Uzlabot nodrošināto kreditoru aizsardzību

Izpildīta

Drīzumā tiks pabeigta

Tiek īstenota

3.1. BANKAS NODROŠINA PIETIEKAMU ZAUDĒJUMU SEGUMU TURPMĀKIEM INA

Kā daļu no 2018. gada martā iesniegtā priekšlikumu kopuma par ienākumus nenesošiem aizdevumiem Komisija ierosināja regulu, ar ko groza Kapitāla prasību regulu (CRR)¹⁴, ieviešot “normatīvu prudenciālā atbalsta mehānismu”, lai novērstu risku, ka attiecībā uz turpmākajiem INA izveidotās rezerves ir nepietiekamas. Regulu pieņēma 2019. gada aprīlī¹⁵.

Regulā ir noteikts, ka bankām ir jānodrošina pietiekams aizdevumu zaudējumu segums (t. i., kopēji minimālie seguma līmeņi) no jauna izsniegtiem aizdevumiem, ja tie kļūst par nerezultatīviem riska darījumiem (NRD). Ja banka nenodrošina piemērojamo minimālo seguma līmeni, tai ir jāatskaita iztrūkums no pašu kapitāla.

Saskaņā ar prudenciālā atbalsta mehānismu piemērojamā minimālā seguma prasība ir atkarīga no diviem galvenajiem ievadmainīgajiem:

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 575/2013 (2013. gada 26. jūnijs) par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/630 (2019. gada 17. aprīlis), ar ko attiecībā uz zaudējumu seguma minimumu ienākumus nenesošiem riska darījumiem groza Regulu (ES) Nr. 575/2013.

- vai daļa vai viss NRD ir nodrošināts ar atbilstīgu kredītaizsardzību (kā definēts *CRR*); un
- laika periods, kurā riska darījums ir klasificēts kā nerezultatīvs.

Seguma prasības bankām pakāpeniski palielinās līdz 100 % pēc 3 gadiem nenodrošinātiem NRD un pēc 9 un 7 gadiem attiecībā uz NRD, kas attiecīgi nodrošināti ar nekustamo īpašumu, un NRD, kas nodrošināti ar citu atbilstīgu kredītaizsardzību. Šī pieeja atspoguļo paaugstināto risku, kas izriet no “novecojušiem” NRD, pat ja tie ir nodrošināti: jo ilgāk NRD paliek banku bilancēs, jo mazāk bankas mēdz atgūt savu naudu. Pasākuma mērķis ir stimulēt banku proaktīvu un savlaicīgu NRD pārvaldību. Tas ir svarīgi, jo sekmīgas atgūšanas un īstenojami pārskatīšanas pasākumi parasti notiek pirmajos gados pēc riska darījuma atzīšanas par nerezultatīvu.

Lai nodrošinātu juridisko noteiktību un konsekvenci prudenciālajā regulējumā, ar šo regulu tiek ieviesta arī “nerezultatīva riska darījuma” (NRD) vienota definīcija, kas ir saskaņā ar definīciju, kuru jau izmanto uzraudzības pārskatu sniegšanas mērķiem.

Kopumā prudenciālais atbalsta mehānisms samazinās finanšu stabilitātes riskus, kas izriet no augsta līmeņa nepietiekami segtiem NRD, novēršot šādu NRD uzkrāšanos vai palielināšanos, kuriem ir negatīva ietekme jo īpaši saspringtos tirgus apstākļos. Un otrādi – tas arī palīdzēs nodrošināt, ka iestādēm ir pietiekams zaudējumu segums attiecībā uz NRD, tādējādi aizsargājot to rentabilitāti, kapitālu un finansējuma izmaksas paaugstinātas spriedzes laikposmos. Tas savukārt palīdzētu nodrošināt stabilu un mazāk prociklisku finansējumu mājāsaimniecībām un uzņēmumiem.

3.2. DIREKTĪVA PAR KREDĪTU APKALPOTĀJIEM, KREDĪTU PIRCĒJIEM UN NODROŠINĀJUMA ATGŪŠANU

Ierosinātā direktīva¹⁶ ļautu bankām efektīvāk rīkoties ar aizdevumiem, tiklīdz tie kļūs par ienākumus nenesošiem, uzlabojot apstākļus tam, lai vai nu: 1) pārdotu kredītu trešām personām sekundārajā tirgū; vai 2) panāktu nodrošinājuma atgūšanu, kas izmantots kredīta nodrošinājumam.

Viens no priekšlikuma galvenajiem mērķiem ir veicināt sekundāro tirgu attīstību, kur bankas var pārdot INA gan valsts līmenī, gan visās dalībvalstīs, vienlaikus saglabājot augstu aizņēmēju aizsardzības līmeni. Lai sasniegtu šo mērķi, ar direktīvu ievieš saskaņotu un mazāk ierobežojošu režīmu kredītu pircējiem un apkalpotājiem un novērš nepamatotus šķēršļus pārrobežu darbībai. Tas stimulētu labi funkcionējoša sekundārā tirgus turpmāku attīstību un tādējādi ievērojami veicinātu INA pašreizējā apjoma samazināšanu.

Lai sasniegtu otro galveno mērķi, Komisija ierosināja papildu mehānismu, lai paātrinātu nodrošinājuma atgūšanu bez tiesas sprieduma. Mehānisms ļautu bankām un darījumdarbības aizdevumuņēmējiem (kas nav patērētāji), noslēdzot līgumu, iepriekš vienoties par metodi, ar kuru kreditors ātri atgūst nodrošinājumu darījumdarbības aizņēmēja saistību nepildīšanas gadījumā. Šis mehānisms palielinātu nodrošināto kreditoru iespējas atgūt vērtību, un tas ir paredzēts, lai palīdzētu izvairīties no turpmāku INA izveidošanās.

¹⁶ COM(2018) 0135 final – 2018/063 (COD).

Abi direktīvā paredzētie veidi, kā bankas¹⁷ var rīkoties ar INA, cits citu pastiprinātu. Saīsināts pārstrukturēšanas laiks un palielinātas atgūšanas vērtības palielina INA vērtību, kā arī piedāvājumu cenas iespējamajos INA darījumos. Sekundārajos tirgos nodrošinātam INA būtu vieglāk noteikt cenu nekā nenodrošinātam INA, jo nodrošinājuma vērtība nosaka INA minimālo vērtību. Tādējādi tas varētu arī kļūt par iemeslu kredīta pircējiem dot priekšroku INA ar paātrinātu ārpustiesas izpildes līdzekli. Tas, savukārt, radītu papildu stimulus kredītiestādēm izmantot šo iezīmi jaunu aizdevumu iniciēšanā. Turklāt saskaņošana, ko panāk ar ātrāku ārpustiesas nodrošinājumu, veicinātu tādu Eiropas mēroga INA ieguldītāju parādīšanos, kas vēl vairāk uzlabotu tirgus likviditāti.

Lai gan Padome ir panākusi daļēju vispārēju pieeju attiecībā uz sekundārajiem tirgiem, notiek sarunas par nodrošinājuma atgūšanu. Apspriedes Eiropas Parlamentā par abiem aspektiem būtu jānosaka par prioritārām, tiklīdz Parlaments sāks darbu jaunajā sastāvā. Šīs lietas ātra izskatīšana, kas ir daļa no Padomes Rīcības plāna, ir ļoti svarīga, lai sekmētu ES centienus veiksmīgi risināt INA jautājumu visā Eiropā. Tāpēc Komisija aicina likumdevējus ātri panākt vienošanos par šo svarīgo priekšlikumu.

3.3. VALSTU MAKSĀTNESPĒJAS REŽĪMU SALĪDZINOŠĀ NOVĒRTĒŠANA

INA pārvaldība iegūtu no efektīvākiem un prognozējamākiem aizdevumu izpildes un maksātnespējas regulējumiem. Tāpēc Komisijas dienesti veic salīdzinošo novērtēšanu par valstu aizdevumu izpildes režīmiem, aptverot gan individuālu izpildi, gan kolektīvu izpildi vai maksātnespējas procesus. Mērķis ir gūt uzticamu priekšstatu par kavējumiem un vērtības atgūšanas līmeņiem, ar ko bankas saskaras gadījumā, ja aizņēmēji nepilda saistības. Šādus rezultātus spēcīgi ietekmē tiesu spējas attiecīgajās dalībvalstīs. Progress salīdzinošajā novērtēšanā, tostarp jautājums par piekļuves trūkumu nozīmīgiem datiem, tika izklāstīts dalībvalstīm un ar tām apspriests pēdējoreiz 2019. gada 13. februāra un 10. aprīļa sanāksmēs. Komisijas dienesti 2019. gada janvārī pieprasīja konsultāciju Eiropas Banku iestādei, lai apkopotu un analizētu banku datus par atgūšanas rādītājiem un ātrumu dažādās jurisdikcijās. To pamatā vajadzētu būt kvalitatīviem datiem par valstu izpildes un maksātnespējas režīmu pamatiezīmēm. Komisijas dienesti pieprasīja dalībvalstīm sniegt kvalitatīvus datus.

3.4. TEHNISKS PLĀNS VALSTS AKTĪVU PĀRVALDĪBAS SABIEDRĪBĀM

Komisija kā daļu no savas INA paketes nodrošināja dalībvalstīm aktīvu pārvaldības sabiedrību (APS) konceptuālo plānu. Šajā dokumentā sniegtas nesaistošas un praktiskas norādes par to, kā dalībvalstis, ja tās vēlas, var izveidot valstu APS, pilnībā ievērojot ES tiesību aktus. Tas pamatojas uz paraugpraksi, kas gūta no iepriekšējās pieredzes dalībvalstīs, ciktāl tas ir piemērojams. Konceptuālajā plānā izklāstīti daži pamatprincipi, piemēram, attiecīgais aktīvu perimetrs, dalības perimetrs, apsvērumi par aktīvu apmēra sliekšni, aktīvu novērtēšanas noteikumi, atbilstošā kapitāla struktūra un APS pārvaldība un darbības. Ir skaidrs, ka attiecīgā gadījumā varētu būt nepieciešams pielāgot dažus konceptuālā plāna ieteikumus konkrētas valsts īpašiem apstākļiem.

Komisija ņem vērā, ka kopš šā konceptuālā plāna publicēšanas neviena dalībvalsts vēl nav uzsākusi valsts līmeņa APS izveidi, kā tas izklāstīts konceptuālajā plānā. Tomēr neformālas

¹⁷ Papildus bankām priekšlikuma aspekti, ko piemēro kredītu pircējiem un apkalpotājiem, arī cits citu pastiprinātu.

diskusijas ar dažām dalībvalstīm norādīja, ka šādi mehānismi tiek rūpīgi apsvērti. Jebkurā gadījumā ir obligāti jāpatur prātā, ka APS var gūt panākumus tikai tad, ja to atbalstītu 1) piemērota tiesiskā un administratīvā sistēma, piemēram, veicinot parāda piedziņu un piekļuvi nodrošinājumam; un 2) laba makrofinansiāla politika ekonomikas atveseļošanas atbalstam. Turklāt ir svarīgi atgādināt, ka konceptuālajā plānā ir precizēta APS ar valsts atbalsta elementu (kas jāuzskata par ārkārtas risinājumu¹⁸) pieļaujamā struktūra, pilnībā ievērojot ES tiesisko regulējumu, jo īpaši Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvu, Vienotā noregulējuma mehānisma regulu un valsts atbalsta noteikumus.

3.5. EIROPAS INA DARĪJUMU PLATFORMAS

Padome Rīcības plānā aicināja Eiropas Centrālo banku (ECB), Eiropas Banku iestādi (EBI) un Komisiju apsvērt INA darījumu platformu izveidošanu, lai stimulētu sekundāro tirgu attīstību. 2018. gada novembra beigās tika publicēts dienestu darba dokuments par šādu platformu iespējamo izveidi, kas izstrādāts kopā ar ECB un EBI personālu. Tajā ir izklāstīts, kā šāds mehānisms varētu darboties praksē.

ES mēroga INA darījumu platformas būtu tiešsaistes tirdzniecības vietas, kurās INA turētāji — bankas un nebanku kreditori — un ieinteresētie ieguldītāji var veikt informācijas apmaiņu un tirdzniecību ar INA portfeļiem¹⁹. Šādām platformām ir potenciāls risināt vairākus pašreizējos tirgus nepilnību avotus INA sekundārajā tirgū, tostarp informācijas asimetriju starp pārdevējiem un pircējiem un augstas darījumu izmaksas. Tā rezultātā tie varētu atvieglot ieguldītāju piekļuvi INA tirgiem un palīdzēt bankām palielināt ienākumus nenesošo aizdevumu pārdošanu, tādējādi ļaujot tiem atbrīvoties no INA un ātrāk attīrīt to bilances, un par augstākām pārdošanas cenām, nekā tas ir pašlaik iespējams. Šādas platformas varētu palīdzēt tikt galā ar pašreizējiem INA krājumiem un sniegt kanālu, kā efektīvi atbrīvoties no turpmākiem INA, tiklīdz tie rodas. Šajā ziņā tās varētu būt svarīgs, taču zemu izmaksu ieguldījums infrastruktūrā, kas novērš lielu INA krājumu jaunu veidošanos kredītiestāžu bilancēs nākotnē.

Ņemot vērā dienestu darba dokumentu, Komisija 15. janvārī rīkoja apaļā galda diskusiju ar ieinteresētajām personām no nozares, EBI un ECB, lai uzsāktu darbu pie Savienības mēroga INA platformu izveides. Šī sanāksme ļāva apmainīties ar noderīgu informāciju un viedokļiem ar ieinteresētajām personām un to starpā. Lai virzītos uz šādām platformām, privātām ieinteresētajām personām būtu jāvienojas par konkrētiem veidiem, kā izstrādāt un izdot nozares standartus Eiropas INA platformām. Paturot prātā šo mērķi, Komisijai kopā ar ECB un EBI joprojām ir būtiska nozīme, veicinot konkrētu progresu virzībā uz Savienības mēroga INA platformu izveidi. Kā nākamo soli Komisija rīkos otro apaļā galda diskusiju ar ieinteresētajām personām.

¹⁸ APS var atbalstīt no privātā vai (daļēji) publiskā sektora bez nepieciešamības pēc valsts atbalsta, ja var uzskatīt, ka valsts darbojas kā jebkurš cits ekonomikas dalībnieks. Tādēļ iespēja par APS, kas saistīts ar valsts atbalstu, nebūtu jāuzskata par standarta risinājumu. Šajā ziņā konceptuālajā plānā ir aprakstīti arī daži alternatīvi pasākumi saistībā ar samazinātas vērtības aktīvu glābšanas pasākumiem, kas neveido valsts atbalstu, piemēram, tirgum atbilstošas valsts garantijas, kas nodrošina INA pārvēršanu vērtspapīros.

¹⁹ Ciktāl platformas apstrādā personas datus, tām būs pilnībā jāatbilst Vispārējai datu aizsardzības regulai (VDAR). Jo īpaši būtu sīki jāprecizē platformu uzbūve un darbība, lai nodrošinātu pilnīgu atbilstību VDAR.

4. SECINĀJUMI

Kā skaidri norādīts šajā progresa ziņojumā, riska mazināšana ES banku nozarē ir saglabājusi spēcīgo impulsu, kas panākts pēdējo gadu laikā. Riski joprojām tiek būtiski un vienmērīgāk risināti visā Savienībā, pamatojoties uz ekonomikas izaugsmi un attiecīgiem politikas pasākumiem. Tāpēc šis progresa ziņojums ir nozīmīgs ieguldījums Eiropadomes sanāksmē jūnijā.

Kā izklāstīts šajā progresa ziņojumā, INA Savienībā turpina samazināties. Šai lejupējai virzībai būtu jānodrošina Savienība un tās dalībvalstis turpināt kopīgos centienus, lai pārliecinoši risinātu atlikušā INA apjoma pārstrukturēšanu un novērstu to turpmāku uzkrāšanos. INA īpatsvars jo īpaši dažās dalībvalstīs joprojām ir problēma, un tam jāpievērš pastāvīga uzmanība.

Visi rīcības plāna elementi, par kuriem Padome vienojās 2017. gada jūlijā, ir vai nu izpildīti, vai arī turpinās. Komisija aicina visas ieinteresētās personas gan valsts, gan Eiropas līmenī nekavējoties pabeigt iesāktās darbības.

Komisija jo īpaši aicina Eiropas Parlamentu un Padomi ātri vienoties par visiem elementiem, kas ietverti 2018. gada martā ierosinātajā visaptverošā tiesību aktu pasākumu kopumā INA problēmas risināšanai. Minētais kopums kopā ar būtisku progresu INA samazināšanā sadarbībā ar Eiropas Banku iestādi, Eiropas Centrālo banku un Eiropas Sistēmisko risku kolēģiju ir nepieciešams, lai atbalstītu pašreizējos kolektīvos centienus samazināt atlikušos riskus Eiropas banku nozarē un nodrošinātu virzību jo īpaši uz banku savienības izveides pabeigšanu.